

Sceneskredd på julaften

Hva skjer i prestens hode og kropp, når kirken endelig fylles til randen, både en og to ganger på samme dag? Hva formidles fra prekestolen på selve julaften, når en halv million nordmenn sitter benket, for å komme i julestemning? Og hvordan vil pandemien prege julens budskap i 2020?

Mange prester er i sving på julaften, dermed får vi ikke anledning til å høre hverandre. Redaksjonen har derfor samlet et knippe juleprekener fra frimodige kolleger, som har lagt hode på (skrive-) blokken. Vi håper det kan bli til inspirasjon i forberedelsene til årets julaften, og kanskje en redning for den som har fått skrivesperre. *Og da kæin du rette oppatt æille feil i frå i går*, som Prøysen synger.

Mens oppslutningen om kirkelige handlinger avtar og medlemstallet synker, nesten umerkelig, holder oppmøte til julaften seg rimelig jevnt. Julaften er selve lakmustesten for Den norske kirke, om den fortjener betegnelsen folkekirke.

Arbeidet i redaksjonen om temadelen har vært delt; Marte Holm Simonsen har funnet skribentene; et utvalg juleprekener fra Hamarregionen styrker folkekirketanken, en tradisjon som har stått sterkt siden Kristian Schjelderup var biskop der. Juleevangeliet handler også om utenforskap. Noen må feire jul, der de ikke vil; i fengsel eller på sykehus. Juleevangeliet formidles i Sjømannskirken og tolkes i en bakgård på Tøyen.

Undertegnede (Oah) lanserte idéen om et juleprekennummer av ren nysgjerrighet; kritikken fra folkedypet kan være nådeløs. Julaften er dagen du ikke feiler, det er kanskje eneste sjansen i året du får til å nå bredt ut. Vi henvender oss til et publikum, til folkekirken, og ikke menighetskjernen. Vi holder folketaler, opptrer som statsledere, griper etter de enkle metaforene, og bringer inn aktualitetene. Krybbemotivet ser ut til å være uttømmelig! For en kreativitet!

I skrivende stund vet vi ikke om vi får holdt kirkene åpne på julaften. Historien vil vise om oppslutningen i kirkebenkene stuper på grunn av smittevernsreglene mot spredningen Covid-19. Men den vil også, tror jeg, vise en iver etter å nå ut på gater og torg! Og enda flere vil følge kirken digitalt på SoMe. Å forkynne håp, samhold og lys i mørketida blir enda viktigere, slik englene viste seg helt overraskende for gjeterne.

Prekensamlingen er retrospektiv. Årstallene forteller noe om det som opptok oss akkurat da; Thomas Wagle gir et godt tidsbilde fra 2019. Men som Ingrid Melve skriver: ”Det jeg sa i 2017, 2018, 2019 – selv om det er den samme prekenteeksten, kan ikke brukes i år. For dette er et helt annerledes år, og den usikkerheten, sårbarheten, det kaoset hele verden gjennomgår nå, det kom jeg ikke utenom.”

Per Erik Stave Engdal skriver om høye forventninger og fallhøyden på julaften fra Sjømannskirken i New York. Fengselsprest Kristin Holen Daae går enda lenger; hun skriver om å bomme helt på budskapet, for fangene i Kongsvinger fengsel, og konkluderer med at juleevangeliet får snakke for seg selv! Å tale for noen som ikke vil være der, er også tema i julehilsen til pasientene på Lovisenberg sykehus. Klok av skade eller rik på erfaring, julehilsen fungerer som en skriftlig manual, der ikke alle sykesenger kan nås. Ikke bare gleden, men også sorgen forsterkes i julen. Det glade budskapet og den forventede julestemningen, står i skarp kontrast til sår og tap, brutte relasjoner og frykten for døden. Noen taler til varme kirkebenker, breddfulle av forventninger. Svein A. Lillejord har en perle av en klassisk hjertepreken, mens Morten Eriksen Stensberg har våget seg ut i det ondes problem; ”*Guds allmakt inn i et stykke tøy!*”. Det er nydelig formulert om inkarnasjonen. Et fellestrekk i mange juleprekener er

den kristne humanismen. Den italienske filosofen Gianni Vattimo skrev i sin lille bok *Jeg tror at jeg tror*, om svak tenkning, '*pensiero debole*,' i motsetning til en sterk metafysisk dogmatikk. I inkarnasjonen, barnet i krybben, og døden på korset, uttømmer Gud sin allmakt i et menneske, Jesus fra Nasaret.

Gyrid Gunnes tale, holdt for et antatt teologisk kompetent publikum i Natvigs 70-årsdag, er både en jule- og påskepreken. Juleevangeliet er sett fra en fødende kvinnens perspektiv, med et feministisk og kroppslig utgangspunkt. Det er en avromantisering av fødselsmotivet i Jesu ord, om kvinnen som glemmer smerten og gleder seg over barnet. I stedet går hun til det farlige ved en fødsel, i stallen i år null (etter Kristi fødsel) eller på Tøyen anno 1734, eller fra et moderne sykehus i Oslo anno 2018.

I mail skriver Gyrid Gunnes til redaksjonen: ”Her kommer en julepreken. Det er nok en annerledes julepreken. Den handler ikke så mye om ham som blir født, men om hun som føder, og det at vi alle er fødte mennesker. Så et skeivt perspektiv på julen; hvem er den kristne guden, hvis det aspektet ved jul som zoomes inn, handler om at Gud er en Gud som er født av en kvinne, og tilhører et felleskap av fødte, og ikke hvem Jesus blir når han blir en voksen mann? Kan Jesu egne fødselslignelser forstås som juletekster?”

Leif Jørn Hvidsten, tidligere domprost i Hamar, satte meg på sporet av et annet dikt, med sitatet han bruker i sin julepreken, av Arnulf Øverland: *Et barn er født i Betlehem – og barn er der født i alle hjem....* (diktet *Riket er ditt!* 1927).

Birthe Gresset har skrevet preken i fra Skatval kirke om å komme “hjem til jul!” En tittel fra fjorårets NRKs TV- serie for målgruppen ung, voksen og singel! Gaute Granlund skriver seg rett inn i samme målgruppe! Hans første julegudstjeneste ut i havgapet på Røst blir et vendepunkt! Julen er mer enn en familiebegivenhet.

Dikteren Cathrine Grøndal, har latt seg inspirere av Arnulf Øverland, og fanger fødselsperspektivet i sitt eget dikt, med samme perspektiv

som Gyrid Gunnes, hentet fra samlingen *Jeg satte mitt håp til verden*
(2009)

Still alle klokker!
Et barn er født i Betlehem,
i Oslo by,
i alle hjem!
Skriv ned historiene om dem
Skriv ned klokkeslettet
Still alle klokker etter dette
Still deg i begynnelsen av tiden
Og her,
hvor diktet ender på siden,
skal det ikke ta slutt,
men skrives videre uavbrutt

Temareaksjon: Marte Holm Simonsen, Halvard Johannessen og Ole
Andreas Holen

Leder ført i pennen av Ole Andreas Holen